14. štev. V Kranju, dne 4. aprila 1913. XIV. leto.

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši štev. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek : ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Razmere v Okrajni bolniški blagajni v Kranju.

Nova odkritja. -- Blagajna noče izplačati polovico bolnišnine, ki gre po pravilih svojcem bolnega člana, za čas, ko se ta zdravi ob njenih stroških v bolnišnici. -- Načelstvo in razsodišče, vsi vprek poteptali pravico z nogami.

Zopet imamo poročati o novem škandalu, ki se je zgodil v Okrajni bolniški blagajni v Kranju pred nekaj meseci. Ta je vreden, da se postavi na stran Štefetovemu slučaju, kakor je bil opisan v zadnji številki Gorenjca.

Pravila Okrajne bolniške blagajne v Kranju, § 13, prvi in sedmi odstavek, pravijo doslovno:

Zbolele člane zdravi blagajnični zdravnik, ako se ne zdravijo v bolnici.

Ako ima v bolnico oddani bolnik kaj svojcev, za katerih vzdrževanje je dosihdob skrbel s svojimi zaslužki, mora bolniška blagajna za tisti čas, ko se bolnik ob njenih stroških zdravi in oskrbuje v bolnici, izplačevati polovico bolnišnine.

§ 14., prvi odstavek, pa določa poleg drugega, da ima blagajna dolžnost plačati tudi stroške za prevoz v bolnišnico.

France Podjed, tesarski pomočnik, doma iz Voklega h. št. 28, član Okrajne bolniške blagajne v Kranju, je zbolel na nogi in se je moral podati v ljubljansko deželno bolnišnico. Dne 6. oktobra je bil sprejet v bolnišnico in je ostal tam v oskrbi do 30. oktobra. Po pravilih je bila blagajna dolžna Podjedu izplačati polovico bolnišnine, kot podporo njegovi ženi za ves ta čas, ko se je mož zdravil v bolnišnici. France Podjed tega še vedel ni. A zvedel je za to v ljubljanski bolnišnici in, ko se je dne 31. oktobra pripeljal v Kranj iz bolnišnice, je šel takoj v blagajno, po to svoto, da ne bi prišel domov s praznim žepom. Vsega skupaj je bil upravičen zahtevati 21 K, 15 K kot polovico pristoječe mu bolnišnine za 25 dni bolnice, 6 K pa kot povračilo stroškov, ki jih je imel, ko se je dal prepeljati v Ljubljano v bolnišnico, ker ni mogel hoditi. Mož je bil, kakor rečeno, bolan na nogi. V Voklem je najel voz, da se je peljal v Kranj na kolodvor in od tod v Ljubljano. Svota 6 K za prevoz iz Voklega v Ljubljano v deželno bolnišnico ni pretirana.

Ko pride Podjed dne 31. oktobra 1912 v blagajno z listom, ki so mu ga v pisarni deželne bolnišnice izstavili, da potegne dolgovano mu svoto, ni ničesar opravil. V Okrajni bolniški blagajni so se vsi čudili, kako more kaj takega zahtevati. Na ponovno njegovo zahtevo, da mu naj izplačajo polovico bolnišnine, ki jo ima pravico zahtevati, je dobil vedno ostrejši odgovor, da mu ne gre nič. Mož se natanko še ve spominjati, kako je „ta, ki pri kasi denar daje“, na glas zaklicala: „Še nikoli nismo nobenemu dali, pa tudi Vam ne bomo dali.“ V blagajni so bili tedaj vsi štirje s Kokaljem, ko so padle te besede.

Da mož ne laže, je dokaz razsodba, ki jo priobčujemo bolj spodaj. V tej razsodbi izjavlja Okrajna bolniška blagajna v Kranju, da je res načelništvo, z ustnim odlokom od 31. oktobra 1912, odklonilo izplačilo podpore, za ženo, katero isti vzdržuje, za dobo, ko je bil na stroške blagajne v bolnišnici t. j. od 6. do 30. oktobra 1912, v iznosu polovice njemu pristoječe bolnišnine, t. j. dnevnih K —·60 ali za 25 dni skupaj K 15·—. Zaradi lepšega utemeljuje načelništvo ta svoj ukrep s tem, da je blagajna morala plačevati v bolnišnici za Podjeda dnevnih K 2·40, dočim je njemu pristojala le dnevna bolnišnina K 1·20. Ta iz trte izvita utemeljitev je dobro preračunana. Ima namen z navideznim razlogom preslepiti preprostega človeka, ki ne pozna pravil, po katerih je blagajna brezpogojno zavezana, plačati za čas, dokler se mož ob njenih stroških zdravi v bolnišnici, ženi ali njegovim svojcem polovico bolnišnine. Načelstvo rado operira z navidez, a le navidez upravičenimi razlogi. Ali nismo videli, da je od Štefeta zahtevalo, preden se mu naj izplača bolnišnina, izpolnitev popolnoma neutemeljenih pogojev?

Ker tedaj načelstvo skuša svoj krivični odlok utemeljiti z navideznimi razlogi, da bi krivica ne bila preočita, in je navedeni razlog tak, da se da uporabiti v vsakem slučaju, zato je verjetno, da je blagajna ne samo v Podjedovem slučaju, ampak vselej tako postopala, in je bilo že bog ve koliko zavarovancev na ta način denarno oškodovanih. To bo treba na vsak način dognati, in se bomo na to vprašanje še povrnili.

V tem prepričanju nas utrjuje še prav poposebno dejstvo, da je bil priziv, ki ga je vložil Podjed na razsodišče proti tej krivici, kot neutemeljen odbit. Človek bi pričakoval, da bo vsaj razsodišče, kot najvišja inštanca v zavodu, poznalo pravila in skrbelo za to, da se ne kršijo preveč na debelo in preočito. Podjed je bil prepričan, da mora razsodišče njemu prav dati. A razsodišče je pritožbo zavrnilo kot zakasnelo in neutemeljeno iz razlogov načelstva. Kot dokument, ki je vreden, da se otme pozabljivosti, in dokaz, kako frivolno se vsi faktorji v Okrajni bolniški blagajni igrajo z zavarovanci, priobčujemo to čedno „Razsodbo“ dobesedno.

O tem, ali je bilo razsodišče upravičeno to pritožbo zavrniti kot zakasnelo, ne moremo izreči definitve sodbe, kajti tu bi bilo treba dognati, kako je nastal „ustmeni odlok od dne 31. oktobra 1912, št. 400,“ s katerim je baje načelništvo odklonilo Podjedu izplačilo podpore. Tu se nam ne zdi vse jasno.

Kakor vse kaže, se zadeva Franceta Podjeda sploh ni obravnavala v nobeni seji načelništva. To pa je treba, ker le v seji more skleniti načelništvo odlok, na podlagi katerega, je potem mogoč priziv na razsodišče. „Ustmeni odlok štev. 400“ je zato precej dvomljive vrednosti glede svojega postanka. Nam se zdi, da je blagajna pozneje, ko se je Podjed proti pričakovanja pritožil na razsodišče, kar lepo proglasila mnenje blagajniških uslužbencev, ki so Podjeda dne 31. oktobra odslovili, za nekak „odlok načelstva.“ Tako je bilo seveda mogoče, Podjedov priziv zavrniti kot zakasnel. To stvar bo treba preiskati, zato danes še ne izrečemo nobene sodbe.

Čudno pa je to postopanje vsekako. Nekaj tu prav gotovo ni v vredu.

Za sedaj nas zanima le to, da je razsodišče tudi iz stvarnih razlogov, in sicer iz istih kakor načelništvo, odločilo, da je priziv neutemeljen. Pri tem pa razsodišče kakor prej načelništvo pravici bije surovo v obraz. Glede prve točke smo to dokazali. Glede druge točke; češ, da ni Podjed doprinesel nikakih dokazov, ki bi opravičevali, da se mu povrnejo stroški za prevoz iz Voklega v Kranj, pa trdimo, da tega tudi treba ni bilo, ker je bil Podjed na nogi bolan, in je že s tem dovolj ugotovljeno, da ni mogel iz Voklega v Kranj iti peš. Zahtevati tu še kakih drugih potrdil, razun zdravniškega lista, je skrajno nehumanno. A kaj se briga Okrajna bolniška blagajna za take ozire!

Kako je razsodilo razsodišče v Okrajni bolniški blagajni na priziv Franceta Podjeda.

Razsodba.

Z ustmenim odlokom od 31. oktobra 1912, št. 400, odklonilo je načelništvo okrajne bolniške blagajne v Kranju Francetu Podjed, tesarju pri Antonu Beton na Rupi, članu bolniške blagajne pod izk. št. 24.653 izplačilo:

1.) podpore za ženo, katero isti vzdržuje, za dobo, ko je bil na stroške blagajne v bolnici t. j. za čas od 6. do 30. oktobra 1912, v iznosu polovico njemu pristoječe bolnišnine t. j. dnevnih K 0·60 ali za 25 dni skupaj K 15.—, glede na to, da se je za istega plačevalo v bolnici dnevnih K 2·40, dočim je njemu pristojala le dnevna bolnišnina K 1·20;

2.) prevoznih stroškov od doma v bolnico po K 6·—, glede na to, da pristoji istemu samo znesek K 1·10, kot vožnjo z železnico, ker ni doprinesel nikacih dokazov, ki bi opravičevali kak drug transport v bolnico;

3.) prevoznih stroškov iz bolnice domov po K 1, glede na to, da plačevenje teh stroškov ni utemeljeno v pravilih.

Proti temu ustnemu odloku vloženi priziv je razsodišče okrajne bolniške blagajne v Kranju, v svoji seji z dne 30. decembra 1912, soglasno kot zakasnel in neutemeljen zavrnilo iz naslednjih

razlogov:

Iz spisov načelništva dokazano je, da se je izplačilo zgoraj po 1., 2. in 3. odklonilo ustmeno dne 31. oktobra 1912. V smislu § 32 b. p. vložiti je pritožbe proti odlokom načelništva na razsodišče tekom 14 dnij, priziv Franceta Podjed z dne 21. decembra 1912, pa je došel razsodišču šele 24. decembra 1913, toraj prepozno, ter je toraj istega kot zakasnelega zavrniti.

Ne glede na to pa je razsodišče zavrnilo ta poziv tudi kot neutemeljen in sicer iz razlogov načelništva.

Proti tej razsodbi ni priziva.

O tem se obvestita:

1.) načelništvo okrajne bolniške blagajne v Kranju,

2.) France Podjed, kajžar in tesarski pomočnik v Voklem hšt. 28.

Razsodišče okrajne bolniške blagajne v Kranju
dne 30. decembra 1912.

Predsednik:
Konrad Čadež.

Kaj bo s Skadrom?

Janina, Odrin, dve izmed treh mest, kjer je umirajoča Turčija kljubovala svojim sovražnikom mesece in mesece, sta v rokah balkanskih zaveznikov. Njihova usoda je že naprej določena. Janino dobe Grki, Odrin Bolgari. Edino mesto na Balkanu, ki se še sedaj ustavlja, je Skader. To mesto zahtevajo zase Črnogorci, a nikakor ga ne morejo zavzeti. Trdnjava je močna, mesto od vseh strani ne samo izvrstno utrjeno, ampak tudi po naravi dobro zavarovano. Črnogorci mu kar ne morejo blizu. Turška posadka se hrabro brani. Ima spretnega, nenavadno junaškega poveljnika. Črnogorci so pri Skadru naleteli na velik odpor. Vendar, kakor vse kaže, je tudi usoda Skadra že zapečatena. Skader mora prav v kratkem pasti.

Med tem, ko si Črnogorci prizadevajo na vse kriplje, da bi mesto dobili v svoje roke, so pa za njihovim hrbtom velesile odločile, da Črna Gora Skadra ne bo smela obdržati, tudi če ga osvoji. Skader mora biti albanski. Črnogorski ne sme nikdar postati. Tako je, pravijo, volja Evrope.

Vprašanje, čegav bo Skader, je nastalo brž, ko so velesile sklenile, da se ustanovi na Balkanu nova država Albanija. Vprašanje, kake meje naj dobi ta Albanija, je skušala vsaka država rešiti po svoje. Ene so rekle, da mora biti to čisto majhna in neznatna državica, tako da bi ji skoro nobeno važnejše mesto na Balkanu ne pripadalo. Tako stališče so zavzele tiste velesile, ki so prijazne južnim Slovanom, posebno Rusija in Francija. Druge, Jugoslovanom sovražne države, pa so zahtevale za Albanijo kolikor mogoče veliko ozemlje. Med temi državami je bila posebno vneta zagovornica Albanije ravno Avstrija. Med njo in Rusijo je prišlo radi tega do silno hudega nasprotja. Prav malo je manjkalo, da se ni vnela pred nekaj meseci vojna med obema državama. Ko ne bi bili Angleži in druge države še pravi čas posredovale in bi ne bil naš cesar tako odločno za mir, bi bili že pred več meseci imeli vojno.

Po dolgih in težavnih pogajanjih se je Avstrija dala prepričati, da lahko brez vsake škode v marsičem opusti svoje nespravljivo stališče, kajti, ali je Albanija malo večja ali malo manjša, to je pač za našo državo le bolj stranskega pomena, ne more pa biti to vseeno Srbom in Črnogorcem, za katere je vsak košček njihove zemlje velikega pomena. V pogajanjih z Rusijo je šla naša država precej nazaj v svojih zahtevah, tako da bodo važna mesta, ki jih je Avstrija izprva zahtevala za Albanijo, vendarle pripadla Srbiji, oziroma Črni Gori. S to svojo popustljivostjo se je Avstrija rešila vojne z Rusijo, ki bi sicer morala postati neizogibna. Le glede Skadra se Avstrija ni hotela nikakor udati. Tu je morala Rusija odnehati v škodo Črne Gore. To je bilo za slovansko Rusijo zelo težko. Kajti, kakor pri Slovencih, je po vsej Rusiji javno mnenje odločno za to, da dobe Skader Črnogorci. Ruski časopisi zabavljajo na vlado, da se je v tem vprašanju udala in, kakor pravijo, Avstriji na ljubo izdala Črnogorce.

Ker sta se Avstrija in Rusija nekako zedinili glede Skadra, je konferenca poslanikov v Londonu sklenila, da Črna Gora Skadra ne bo dobila in naj ga tudi zavzame z oboroženo silo. Čeprav kislega obraza je morala tudi Rusija dati na to svoje soglasje. Vendar pa je Rusija s svojim srcem še vedno na strani Črnogorcev in Bog vé kako bo, če se Črnogorcem posreči Skader dobiti v svoje roke.

Avstrija to čuti. Zato skuša še zadnji trenutek preprečiti, da bi se to zgodilo. Radi tega se je nasprotje med Avstrijo in Črnogoro zadnji čas silno poostrilo. Najprej je Avstrija zahtevala od Črne Gore, da mora dovoliti prost odhod iz obleganega mesta vsemu nevojaškemu prebivalstvu, ki se ondi nahaja. Črnogorci so se tej zahtevi Avstrije precej časa ustavljali, a se slednjič vendar le udali, ker je Avstrija pretila, da nastopi s silo, če se njeni želji ne ugodi. Izvršiti pa se to itak ni moglo, ker se je turška vlada v Carigradu proti temu izrekla. V zadevi patra Paliča, ki so ga baje Črnogorci mučili in umorili, ker ni hotel prestopiti v pravoslavje, je tudi Avstrija zahtevala strogo preiskavo. Ravno tako je zahtevala zadoščenje radi nekega avstrijskega parnika, nad katerim so se baje Črnogorci hudo pregrešili proti mednarodnemu pravu. A vse to se je izkazalo kot precej pretirano. Avstrija še ni mogla priti Črni Gori doslej do živega. Sedaj pa pritiska zopet z vso silo na to, da morajo Črnogorci ustaviti obleganje Skadra in iti lepo domov. Zakaj hoče kralj Nikita Skader dobiti v svojo pest, če ga ne bo smel obdržati? Čemu se po nepotrebnem preliva kri? Pritisku Avstrije so se velesile slednjič udale, da v skupni noti poskusijo vplivati na Črno Goro, da opusti obleganje Skadra. Dne 28. marca so zastopniki velesil storili ta korak v Cetinju. Obvestili so skupno črnogorsko vlado, da so meje bodoče Albanije že tako dogovorjene, da postane Skader albanski. Zato mora Črna Gora opustiti nadaljno obleganje. Če bi ne ubogala, bi ravnala proti volji cele Evrope. Naslednji dan so zastopniki velesil tudi v Belgradu storili isti korak, da bi Srbija odpoklicala izpred Skadra svoje čete, ki jih je svoječasno poslala Črnogorcem na pomoč.

Črnogorski kralj je na to noto velesil odgovoril, z odločnim ne. Listi poročajo, da se obstreljevanje mesta z vso silo nadaljuje. Ce bodo Srbi hrabro pomagali, je prav lahko mogoče, da Skader v najkrajšem času pade. To se nam zdi zelo verjetno. Novejše vesti poročajo, da se je zadnje čase posrečilo Črnogorcem zavzeti par prav važnih postojank.

Te vesti pa vzbujajo zlasti na Dunaju veliko nevoljo. Nemški listi se hudujejo nad črnogorskim kraljem, ki ne mara ubogati na migljaj z Dunaja in hoče biti sam gospodar nad svojo vojsko. Zato se razpravlja na dolgo in široko, kako Črno Goro prisiliti, da se pokorava velevlastim. Govori se, da bosta Avstrija, Anglija in Italija priredili demonstracijo z vojnim brodovjem pred Barom in blokirale črnogorsko obal. Do kakega resnejšega koraka za enkrat še ne pride. Razen pri Avstriji ni nobenega pravega navdušenja, nastopiti odločno proti Črni Gori; posebno Rusija in Francija se ogibljeta vsakega ostrejšega nastopa.

To pa daje Črnogorcem zopet nov pogum, da kljubujejo naprej. „Slovenec“ poroča iz dobrega črnogorskega vira, da se Črna Gora ne bo udala pritisku Avstrije. Ona pojde po sedanji poti dalje ter bo skušala zavzeti Skader za vsako ceno. Črnogorci ne odnehajo pred podajsko Evropo in so odločeni pripustiti, če že ima priti do tega, tudi če gotove velesile s krvjo Črnogorcev omažejo svoje roke.

Kakor se je odločila usoda Janine in Odrina, tako bo tudi vprašanje Skadra kmalu rešeno. Sedaj pa je Skader še glavna zapreka na poti do miru.

Dokler Skader ne pade, ni misliti, da bi se napeto razmerje med Avstrijo in Rusijo bistveno izpremenilo. Če pa Skader pade, tedaj bo nastopila jasnost. Ali bo mir ali vojna! S padcem Skadra se bo to odločilo. A. B.

DOPISI.

Podbrezje. Na velikonočne praznike je napadla s surovim rjovenjem neka pijana tolpa v Pavlinovi gostilni našega prezasluženega g. deželnega glavarja dr. Šusteršiča. Da ne bo kdo mislil, da so bili napadalci Podbrezjani, izjavljamo, da so bili ti zabavljači, kakor smo doznali, tržiški „Sokoli“. Najbolj glasen je bil baje med njimi neki Globočnik, ki je, pravijo, nemškutar in Sokol obenem. Imena drugih „junakov“, ki so se tega nizkotnega napada udeležili, bomo še izvedeli in jih podali javnosti, da bo ta poznala tržiške izzivače. Menda je bilo med njimi tudi par uradnikov. Silno obžalujemo, da se je ta napad izvršil ravno v Podbrezjah. Radovedni smo, kaj poreče k temu g. Pavlin. Saj je gotovo, da mora pri takih razmerah zelo trpeti ugled njegove gostilne.

PODLISTEK.

Resje in brezje.

Gorenjske novele. Piše **J. Mohorov.** (Konec.)

„Presneta reč,“ se je ujezila, „na petek je rojen. Narobe bo!“

„Na petek —“ je jecal mož . . .

Eno uro je presedel ob ženi in ji gledal v trudno obličje in ji včasih nerodno stisnil roko. Potem je mislil, da se je treba odpočiti, da bo zjutraj za delo. Žena sama mu je rekla, naj gre.

„Fanta imam!“ je pomolil zamišljen in vsnul. In tedaj ga je zbudila mati. Medel svit novega dneva je igral skrivalnice po prostoru. Nezaveden, polzaspan je vprašal Grebenc:

„Kaj pa je?“

„Ne ustraši se,“ je rekla mati, „nekam slaba je. Sva le mislili s Komanko, če bi dal zapreči pri Zorcu pa skočil po dohtarja.“

Pol ure zatem je vozil v Kranj. Raztrgane kepe megla so se dvigale iz tal. Na vshodu je žarelo nebo. Ozrl se je na planine. Pobelilo jih je bilo v noči. Vse nekam čudno, čudno mu je bilo.

„Petek!“ mu je zarezalo v misli, da je ostro šinil z bičem po konju. In ko je zagledal pred seboj mesto, se je domislil in zaječal.

„Mica!“

„Mica!“ je ponovil proti poldnevu doma ob ženini postelji. „Mica, kaj boš, saj sam vem, da sem tak. Mehke besede je ne dobiš od mene. Nak! Pa, kdo neki misli tako trdo, kakor reče. Imej pamet, Mica! Lej, fant je, no. Bo pa drugič dekle, boš videla, Mica.“

In zazdelo se mu je, da ji je preletel lice smehljaj. Ko pa se je sklonil nad njeno lice, je videl, da je ugasnila.

„Mica!“

* * *

Tako se je rodil Luka Grebenc in izgubil mater. In vse je kazalo, da je Komanka trdila prav: ne bo živel. Če je bilo to življenje, to bolehanje, stokanje in poleganje do petega leta, da je bilo drobno telesce vse živo od ležanja. Vsekako smrt to ni bila, zakaj dete se je zavedlo bolečin, dejstvo življenja, ki mu ni oporekanja od strani skepse in sličnih reklamnih mark za prosvetljeno smer modroslovja. Za bolečine je prišla otroku zavest, da je izven njega še oče in stara mati, da je oče temen in grenek, ko solza, in stara mati dobra in sladka, ko kamilčni čaj. Tako je konečno shodil, zlezel na klop in padel. Dvoje trdih rok ga je prijelo, streslo, da ga je prevzel strah in je krčevito zastokal, dokler ga ni stara mati utolažila, položila v posteljo in ozmerjala sina.

„Ti bi ga še tepel!“

„Saj bi ga. Je že ves kilav, še pošanta naj se mi.“

„Ne moreš ga!“ je očitala plakajoč mati.

„Ne morem?“ je odvrnil oče. „Lepa je ta, ne morem. Kaj vi veste, ki vedno le eno ženete.“ In mož je segel v omaro in pil iz trebušne steklenice.

In potem je šel. Dete je vsnulo, ko pa se je prebudilo, je bilo zopet čuti očetov glas. In to je bil glas, ki se ga je dete balo, ta glas, nekam izsiljen iz grla, ko da grebe govorečemu krog srca jeza, bridkost. Vsak čas je zazvenela posoda na mizi, ki je na njo udarjal pijani mož z roko.

„Saj ni čuda, da nimaš sreče in veselja nič. Piješ, mesto bi molil. Bog je že prav storil, da ti je Mico vzel. Ti bo otroka še, potem pij, potem!“

„Tiho bodite, mati!“ je planil oče. „Kakor kis na rano ste. Jezite me pa ne. Sem že dovolj od samega sebe!“ In kakor, da govori sam zase, je nadaljeval. „Ali je to življenje? Še premakniti se ne smem ponoči, že joče in stoče. Ni za življenje in ne umrje. Čemu se neki muči. Umrl naj bi — saj ne bo nič iz njega.“

Nepopisen strah je obvladal otroku dušo, da je kriknil. Jokajoč ga je tešila starka, dete pa se ni dalo utolažiti, temveč je ovijalo ročici krog starkinih prstov, češ, da hoče umreti . . .

* * *

Sedem let mu je bilo, ko ga je vzel oče v gozd. Skozi gosto resje sta stopala v senci borovja na rahel holm. Vseokoli je šumelo čebelic, cvetelo je ob črčah, vzduh smole in vlažnega listja je vel iz lokvâ, brnelo je od vsepovsod glasno petje ptic. Z mogočnimi koraki je stopal Grebenc, otrok je zaostajal.

„Pojdi no!“

Dospela sta na vrh, skozi drevje se je razgrnil pred njima pogled na polja in vasi, loge in ledine in za logi na planine, ostrorezane na modrem nebu.

„Sedi!“ je velel oče in sam sedel, izvlekel kruha in ga prelomil in dal polovico otroku.

„Ne bom jedel, oče! Sem žejen.“

Iz Mavčič.

Pred nedavnim časom je „Slovenski Narod“ zabavljal, da Mavčani strežejo samo „fajmoštru“, se spominjajo cerkve, a nazadnje šele pride na vrsto „šomašter“, ker se, kakor vsi klerikalci, za šolo nič ne brigajo. Da dobi ta list, ki kmete „neizmerno“ ljubi, o nas nekoliko drugačne misli, Vam sporočam tu nekaj vrstic. Zidali bomo novo šolo — šolo, ki bo kras naši vasi, ponos naši župniji. Načrt je gotov, sprejet od občine in krajnega šolskega sveta, potrjen od višje oblasti — treba je le, da se zidanje prej ko prej razpiše, ker pozneje podjetnik ne bo lahko dobil ljudi za vožnjo. Stavba bo krasna. Stala bo koncem vasi proti Kranju na nekoliko vzvišenem kraju, s katerega je mičen pogled na kamniške velikane-planine. Obsegala bo 2 razreda, a imela preskrbljeno tudi za tretji razred, ako bi bil kedaj potreben. Druga učna moč, učiteljica, bo imela namreč sedaj tudi stanovanje, dve sobi, v šoli, kjer se bo o potrebi le stena podrla, pa je tretja učna soba tu. Toda tako urejena je najbrž tudi še marsikatera druga šola na Kranjskem, a nekaj bomo imeli v naši šoli, česar doslej še nima nobena kmetska šola v naši deželi: prostore za ponavljalno šolo, ako se po pameti prenaredi tako, da bo skrbela res za fante in dekleta v gospodarskem oziru. Zlasti omenjam, da bo v naši šoli kuhinja, kjer se bosta postavili dve štedilni ognjišči, da se bodo naša dekleta učila kuhanja in gospodinjstva. „Slov. Narod“, si-li slišal? In tak načrt smo mi klerikalci, sovražniki šole, pri krajnem šolskem svetu in občinskem zastopu potrdili soglasno — ne eden nasproten glas se ni čul! No, pa še nekaj, kako mi klerikalni Mavčani sovražimo napredek. Dvajset deklet obiskuje gospodinjsko šolo. Gospodične učiteljice, gospoda, ki podučujeta, lahko spričujejo, s kakim veseljem hodijo naša klerikalna dekleta na poduk, in kako radi jih očetje puste v to šolo, dasi je sedaj zavolj dela to jako težavno! To so sovražniki poduka, napredka, kaj ne!? Tako dela naš klerikalni deželni odbor. „S. Narod“ naj pa pove, kaj so njegovi liberalci storili za izobrazbo ljudstva na kmetih? Nič! Pa poglejmo, kaj se je pri nas naredilo zadnji dve leti. Župnišče s pripadajočim poslopjem, vrtom in ograjo se je temeljito popravilo; grdi zid med vrtom in cerkvijo se je podrl ter napravil nov s čednim omrežjem. Nad meter globok jarek med šolo in župniščem se je zasul ter preskrbel pokrit kanal, klanec se je uredil, da je po njem možno voziti. Ob župnišču se je preskrbelo s steklom pokrito hodišče, preskrbela se je nova izpovednica, ki stane 520 K. Vse to je zahtevalo stroškov 6100 K, za katere so pa ljude prostovoljno, brez vsakega naklada, dali 2970 K, vse drugo se je dobilo drugod. Ali sedaj umeš, kako „fajmošter“ dere? koliko fajmošter in cerkev staneta? Za šolsko stavbo bodo dali 50.000 K klerikalci, in sicer vsi, ker je naklad; šola je preračunjena na 41.000 K, za prostor pa so plačali 9000 K. Eno je resnično pri nas — in to ljubi „Slov. Narod“ jezi: liberalcev ni izvzemši par ljudi, ki pa so tudi v srcu verni, dasi včasih čez „farje“ malo pozabavljajo.

Vojna na Balkanu.

Brodovna demonstracija velesil proti Črni Gori

se je začela. Dne 2. aprila so se pojavile avstrijsko-ogrske in italijanske bojne ladje pred črnogorskim obrežjem. Angleške ladje še niso na mestu. Ali se Francija udeleži te demonstracije ali ne, še ni gotovo. Francija je obljubila sicer poslati eno bojno ladijo, a le pod pogojem, da Rusija v to privoli. Rusija pa je na vsak način celi akciji sovražna in skuša še celo Anglijo odvrniti, da se ne bi udeležila. Namen te demonstracije je najprej s svojo navzočnostjo pokazati črnogorski vladi „voljo Evrope“. Ker pa ni verjetno, da bi se Črnogorci takoj ustrašili, se iz te demonstracije lahko razvije blokada celega črnogorskega obrežja. Nobena ladja, noben parnik bi se ne mogel več ustaviti v nobenem zaprtem pristanišču. Črna Gora bi bila odrezana od ostalega sveta. Vsa trgovina po morju s Črno Goro bi bila na mah ukinjena. Na ta način upajo velesile, ki se bodo te demonstracije udeležile, Črno Goro prisiliti, da se uda in opusti misel, da bi bil kdaj Skader njena last. Kako se bo vsa ta reč razvila, pri kateri je naša država izmed vseh najbolj udeležena, se danes še ne more reči. Mnogi menijo, da se bo Črna Gora v zadnjem trenutku udala. Kakšni koraki naj se store, ako bi brodovna demonstracija ostala brez uspeha, to je pa v popolno temo zavito in se o tem ne da zdaj niti diskutirati.

Boji za Skader

se ljuto nadaljujejo. Navajamo novejša poročila.

Bar, 3. aprila. Črnogorci in Srbi se bijejo za Skader pod geslom: Skader ali smrt! Vse utrdbe okoli Taraboša so zavzete, naposled so pa Turki morali tudi veliki Taraboš zapustiti in so se umaknili na mali. Velik del turške taraboške posadke je pribežal v kvartir generala Gjurovića in se udal. Učinek srbske oblegovalne artilerije je strahovit. Pet črnogorskih bataljonov stoji blizu mesta in oklep oblegovalcev je vedno ožji. Naskakovanje oblegovalcev je občudovanja vredno napredujejo na popolnoma prostem terenu. Kralj Nikita prisostvuje z mladeniško navdušenostjo naskoku. Mesto samo vsled obstreljevanja ni trpelo, pač pa je polno ranjencev.

Belgrad, 3. aprila. Oficielno poročilo izpred Skadra se glasi: Velik del skaderskih utrdb je v srbskih rokah. Črnogorci so dospeli 200 metrov pred glavno utrdbo, mali Taraboš, kjer so se zašancali pod zemljo in pripravljajo generalni napad. Obstreljevanje je za nekaj časa prenehalo.

Belgrad, 3. aprila. Po kratkem odmoru se je obstreljevanje Skadra zopet začelo. Srbi in Črnogorci so Taraboš osvojili. V kratkem se začne glavni naskok.

Srbija pomaga Črni Gori.

Belgrad, 3. aprila. Angleški poslanik je nujno svetoval ministrskemu predsedniku Pašiću, naj Srbija svoje čete izpred Skadra odpokliče. Pašić je, skličujoč se na svoje zavezniške dolžnosti nasproti Črni Gori, odgovoril, da mu je nemogoče temu nasvetu slediti in je opozarjal na to, da so ravno velesile same balkanskim državam vedno svetovale medsebojno složnost.

Kotor, 3. aprila. Na 16 grških transportnih ladijah so se pripeljale v Sv. Ivan Meduvanski nove srbske čete Črnogorcem na pomoč. S sabo imajo težke oblegovalne topove in ves potrebni bojni materijal.

Mednarodni položaj.

Dunaj, 3. aprila. Mednarodni položaj se tu neugodno presoja. Eventualna udeležitev Francije pri brodovni demonstraciji pod izrecnim pogojem, če Rusija v to privoli vzbuja tu sum, da se s tem najbrže namerava uspešnost demonstracije zaprečevati. Kako daleč misli iti Italija, je še popolno neznano. Govorice, da je Rusija demonstraciji pritrdila le pod pogojem, da se omeji na neefektivna sredstva, javnost vznemirjajo. Pojavlja se zopet struja, ki zagovarja samostojen nastop Avstrije neglede na morebitni konflikt z Rusijo. O Angliji se sodi, da drži v skaderskem vprašanju s trozvezo, vendar pa angleški poliliki ni slepo zaupati. Vedno bolj je treba računati z možnostjo, da se soglasje velesil prav ob skadrskem vprašanju popolnoma razbije.

Pri Čataldži

so bili Turki zopet pošteno tepeni. Do odločilne bitke pa še ni prišlo. Oficijelno poročilo iz Sofije poroča o teh krvavih bojih sledeče:

Sofija, 1. aprila. Predvčerajšnjim popoldne je Turek prodiral s tremi divizijami iz Büjük-Čekmeža ob fronti Fanassakris-Kumburgas proti našemu desnemu krilu, ki stoji pred Čataldžo. Prodiranje je podpiralo osem turških vojnih ladij, ki so iz topov pred Kumburgasom in Kasterom streljale na naše vojake. Naša artilerija je hitro turške topove prisilila, da so morali utihniti. Naša pehota je nato izvedla protinapad in je v boju na nož Turke vrgla nazaj. Turki so se v največjem neredu umikali. Na bojišču so morali pustiti ve-

---

„Kaj, to malo hriba te užeja. Le jej, boš pil doma.“

Mož je motril otroka, ki mu je bilo prozorno lice rahlo zardelo, in ob tem pogledu so se oči možu za hip razveselile.

Molče je požiral grižljaj za grižljajem, vstal nato in začel okleščevati po zadnji vihri izruvano smreko. Otrok je vselej priskočil in odsekano vejo zavlekel vstran na kup.

„Se bo napravil, se bo. Trdo ga bom držal, da se ukrepi,“ je mrmral mož sam zase.

Tistega dne se je neštetokrat spomnil mali Luka. To je bilo prvikrat, da se je oče smejal. In tudi njemu je bilo, da je bil vesel in krepko je potegnil iz steklenice, da se mu je zaletelo in je potem vrtoglavil okolu hiše. Potem so ugasnili poletni dnevi, visok sneg je zapadel. Potem je bilo, da je Luka nevarno obolel. Predno se je onesvestil, je slišal očeta pripomniti.

„Bi le rad vedel, zakaj mi ga je dal. Naj ga vzame, jezi me pa naj ne, če je pravičen.“

„O kom govori,“ je mislil otrok v vročnici in se vil skozi neprodirne tajne in teme za nekakim odgovorom, preganjan od stoterih predstav: obrazi, ki so živeli v njem, vzbujeni po pripovedkah stare matere. Ena slika je vse druge prevpila. Dvoje vabečih, ljubeznipolnih oči v dalji. Skozi trnje in resje v hrib hiti za njimi. Zdaj so pred njim.

„Oče!“

Ne, to niso tiste ljubeznipolne oči, te skrbi polne, v neki onemogli upornosti razvnete oči. In je hitel dalje za očmi, ki jih nikoli ni videl, in so ga klicale in jih je ljubil . . .

Po dveh tednih se je zavedel in prašal po stari materi. Pa mu niso hoteli povedati, dasi je jokal, zakaj je ne pokličejo. Potem je prišel oče. Komaj je premagal otrok svoj strah in prašal:

„Oče, staro mater bi rad videl.“

Mož je molče vzel drobno telesce in stopil v izbo, kjer je ležala stara ženica na belo pregrnjenem odru. Nekaj ljudi je stalo okolu.

„Te je rada imela, le poglej jo; umrla je.“

Tedaj se je zgodilo otroku nepopisno. Mehak je bil očetov glas, tako mehak. In tedaj je vedel, da je materina smrt omehčala sinovo srce. Obenem pa je začutil nepopisno domotožje po njej, ki je zdaj tam, tam pri onih nepoznanih, sladkih, sladkih očeh.

„Oče,“ je zaprosil, ko ga je mož položil zopet v posteljo, „oče, ali boste hudi?“

„Zakaj?“

„Umrl bi rad! Oče, bi šel k materi in ji povedal, da jočete!“

V resnici je Grebenc segel z roko čez oči. Tisti hip je sinil zunaj najlepši pomladnji dan. Pri fari je zazvonilo, veselo, slovesno po treh dneh, na Veliko soboto. In tedaj je mislil otrok, da umrje. In ni še umrl. Ni še dotrpel. Komu naj trpi? Sebi ne! Morda očetu, morda za dušo matere?

* * *

Samcat se je potikal po bližnjih logih, pokašljeval v resju ležeč, ne meneč se, da je lačen, brez družbe. Zgodilo se mu je, da so pridrveli otroci v log, za hip ostrmeli nad njim, nato se pogledali med seboj.

„Čegav si!“

„Grebenčev!“

„Bajtarjev!“ Dajmo ga!“

Vrgli so ga v resje, osuvali in se smejoč razpršili. Žalosten se je vrnil domov. Pa je bil že spet pri njih doma tisti močni Peter, ki ga je tepel. Močen fant je bil, kakor je bila njegova mati Reza, Peter je podstavil Luki nogo, da je padel in zadel s čelom ob prag.

„Zakaj?“ je očital Luka.

„Zato,“ se je smejal Peter.

„Domov pojdi, kaj hočeš pri nas.“

„Saj sem tu doma,“ je odvrnil Peter. „Le vprašaj očeta ali bom tu doma ali ne.“

Luka ni umel ni besede in hotel v hišo. Peter je skočil predenj, ga prijel za rame in dejal.

„Tako je ta reč! Ti in jaz bova v enem tednu brata. Zdaj veš. Drugo mater dobiš. Mojo.“

„Moja mati so umrli, druge nočem nobene,“ je odvrnil Luka. Ta hip je stopila predenj ona Reza. Močna, rdečelična je stala pred njim. Jezno se ji je zabliskalo v očeh.

„Tako, tako, mene nočeš za mater?“

Luki je bilo skoprneti žalosti. Povešenih oči je stal pred ženo in slišal vesel smeh porednega Petra.

„No, nič se ne boj,“ je veiela žena, „tepla se za te ne bom. Tako potepal se pa ne boš, ko dozdaj. Delal boš kakor moj Peter.“

In zopet se je nadebudni Peter zasmejal . . .

Zvečer proti desetim je dečko vstal in se splazil k očetu, ki je bil ravnokar legel. Tema je bila, da možu niti zadrege ni bilo treba kazati sinu, ko je položil od solzâ mokro lice na njegovo desno roko:

liko mrličev in ranjencev Včeraj je neki turški bataljon prodiral proti vasi Arnavtköj; a streljanje bulgarskih topov ga je prisililo, da je pobegnil. Istočasno je korakalo osem turških bataljonov s strojnimi puškami iz Kumburgasa proti Jalosu, a naše čete so sovražnika napadle in ga prisilile, da je v največjem neredu bežal. Tudi to turško operacijo je s topovi šest turških vojnih ladij podpiralo.

Sofija, 3. aprila. Zadnjo zmago pri Čataldži je odločila zopet pehota z naskokom na nož.

Kaj bo z mirom?

Balkanske države so se glede mirovnih pogojev med seboj že zedinile. Gotovo je, da žele mir, toda pod precej ugodnejšimi pogoji, nego so jih sestavile velesile. Podrobnosti so neznane. V glavnem pa je Balkanska zveza sklenila, velesilam na njihovo noto glede miru s Turčijo, odgovoriti bistveno sledeče:

1. Bulgarija ne zahteva Mramornega morja in Dardanel, oziroma Gallipolija, pod pogojem. da velesile priznajo za mejo črto Midia—Saros,

2. Balkanska zveza vztraja načeloma na vojni odškodnini, njeno višino naj pa določijo skupno velesile in balkanska zveza.

3. Sovražnosti se ne ustavijo, dokler Turčija glavnih mirovnih pogojev ne sprejme.

Odgovor balkanske zveze se velesilam še ni dostavil.

Tako eno poročilo. Drugo poročilo iz Sofije 2. aprila pa veli, da izroče zavezniki te dni velesilam svoj odgovor. Glavne točke odgovora so sledeče: Zavezniki sprejmejo mejno črto Enos-Midija kot podlago in izhodišče nadaljnega pogajanja in zahtevajo, da odstopi Turčija Egejske otoke. Nota zaveznikov ne izreka, komu se imajo otoki odstopiti. Zavezniki vztrajajo na vojni odškodnini, katere višina naj se določi v finančni komisiji. Naposled zahtevajo zavezniki, da se udajo vse čete zapadno od črte Midija-Enos. Očividno se to nanaša na Skader. Če sprejme Turčija v načelu te pogoje. so zavezniki pripravljeni ustaviti sovražne operacije.

Dnevne vesti.

Politikujoče Gasilno društvo v Kranju. „Gasilno in reševalno društvo v Kranju je baje naznanilo mestnemu svetu svoj sklep, da se ne bode več udeleževalo procesij in da ne bo več pomagalo pri požarih in nesrečah zunaj Kranja, ker — mu deželni odbor noče dati podpore. Kdo je navdihnil Gasilnemu društvu ta modri sklep? Denarja društvu ne manjka, saj je ravnokar izkazal računski zaključek, da je lani Gasilnemu društvu v Kranju preostalo 893 K 81 h in da je Reševalno društvo v Kranju imelo prebitka 526 K 40 h. Neumljivo je, kako morejo potem zahtevati ti gospodje podpore od deželnega odbora, ko toliko denarja ostaja. Naravnost smešen je pa sklep, da društvo ne bo delovalo pri požarih zunaj Kranja. Saj ravno okolica nosi denar v Kranj v taki meri, da ga preostaja tudi Gasilnemu društvu. Teh podpor mestu okoličani še niso odrekli in zato se ni treba nad njimi maščevati. Kaj pa bo, kadar bo Kranj gorel? — Kar se tiče udeležbe pri procesijah, je pa stvar čisto priprosta. G. Ciril Pirc je bil nevoljen, da se je kranjski mestni župan udeležil velikonočne procesije, in zato je dal v zadnji številki „Save“ priobčiti tole: „Kdo bo pa še delal danes štafažo politikujoči duhovščini, Marijinim devicam in raznim figamožakarjem, ki menjajo svoje prepričanje kakor april vreme. Kdor ni posebno duševno omejen, se gotovo ne pridruži taki procesiji, ki se nabere skupaj iz najrazličnejših koritarjev, samo pobožnih kristjanov iščeš zaman“. To pridigo „Save“ si je k srcu vzel Pirčev svak, ki komandira čeladarje, in sklep pobožnih kristjanov je bil storjen: ne več med figamožakarje, ki hodijo za procesijo! In ta sklep bo imel posledice.

Mestna tehtnica. Po praznikih so pripripeljali kmetovalci kakor po navadi v mesto krompir in deske. To so se hudovali nad mestno upravo, ki ni nič dala naznaniti, da bodo tehtnico te dni popravljali, da bi se ljudje vedeli po tem ravnati. Saj si lahko mislimo, kako prijetno čuvstvo obide voznika, ki pripelje blago na vago, pa vidi, da je vse narazen in da ne bo nič opravil. Posebno vozniki, ki so imeli naložen svež les, so ropotali. Navada je, da so plačani po teži lesa. Svež les je mnogo težji od suhega, zato pri svežem lesu ne gre, da bi bil voznik plačan od mere. Dočim pa je bilo mogoče krompir preložiti in ga stehtati na majhnih tehtnicah, pri lesu to ni bilo mogoče. Tako so morali biti vozniki radi ali neradi plačani od mere. Pri tem so seveda trpeli občutno škodo. Vse to bi bilo lahko izostalo, ako bi bila mestna uprava poskrbela potom oznanila po časopisih, da bi bili posestniki v okolici že naprej zvedeli, da bodo tehtnico popravljali in koliko časa bo to delo trajalo. To je gotovo zanikrnost od strani mestnega županstva, ki se ne briga za take malenkosti in dela ljudem toliko neprilike. Skoro vsako leto tehtnico popravljajo, a nimajo toliko denarja. da bi dve tehtnici napravili, od katerih ena bi morala stati pod mestom. Dve tehtnici pa sta ne samo radi prometa, ampak že radi tega potrebni, da se more, kadar se ena popravlja, z drugo delati.

Gosp. Cirilu Pircu v spominsko knjigo. Odprto pismo, ki ga je napisal profesor Marinko na načelnika Okrajne bolniške blagajne v Kranju je g. Pirca hudo raztogotilo. Mesto, da bi obljubil stvar preiskati in storjeno krivico popraviti, zabavlja na profesorja Marinka. Ta se za Pirčeve ljubeznivosti prav malo meni, posebno pa ga malo zadene kritika glede tega, kako izvršuje profesor Marinko svoj učiteljski poklic. Vendar pa bodi resnici na ljubo konstatirano, da je neresnično, da bi bilo od njegovih lanskih prvošolcev v Ljubljani prišlo v drugo šolo samo **24**, pač pa je od 40 začetkom leta sprejetih njegovih učencev prišlo celih 30 v drugo šolo, dočim jih v ostalih dveh paralelkah pri istem številu učencev začetkom šolskega leta v vsaki paralelki skoro 50 procentov ni doseglo učnega cilja. Ker se je profesor Marinko preselil v Kranj, so prišli njegovi lanski učenci seveda pod drugega učitelja. Ta pa je bil tako ljubezniv, da je menda res vse lanske Marinkove učence kar po vrsti pometal. Da so prišli njegovi učenci v kremplje takega pedagoškega zmaja, more profesor Marinko zelo obžalovati, in hudo mu je kot skrbnemu pedagogu, ki ima rad učence in pozna svoje lanske gojence, kot po večini pridne in nadarjene dečke, pomagati pa si ne more. G. Pirca očividno informirajo razni kranjski skočirji, ki zajemajo iz motnih virov. Zato mu sicer profesor Marinko ne zameri, je pa mnenja, da bo najbolje, če g. Pirc pusti šolo lepo pri miru in se tembolj vneto vrže na Marinka kot politika. Tukaj naj le udari, kolikor more! Prav pošteno naj ga zdela!

NOVIČAR.

Ogled cestne proge Škofja Loka—Gorenjavas—Žiri, vršil se bo v sredo 16. aprila 1913 in prihodnje dni v svrho, da se dožene, je-li kaže iz javnih varnostnih ozirov, zlasti z ozirom na stan deželne ceste in njenih objektov (mostov, mostičev, prelazev itd.) redni promet z avtomobili in slučajno pod katerimi pogoji dovoliti. Komisija se bo sestala prvi dan ob 10. uri dopoldan pred kolodvorom v Škofji Loki. Ker je prostor pred kolodvorom, kjer naj imajo motorna vozila stajališče, last državne železniške uprave, bo najprvo zaslišan zastopnik c. kr. železniškega ravnateljstva. Odtod obhodi komisija prvi dan progo do Gorenjevasi. Drugi dan v četrtek 17. aprila t. l. se prične obhod ob 7. uri zjutraj s sestankom komisije pred c. kr. pošto v Gorenjivasi in se dovrši v Žirih. V kolikor leži konec proge v političnem okraju Logatec, sodelovalo bo tudi c. kr. logaško okrajno glavarstvo.

Oddaja občinskih lovov v kranjski okolici. Dne 31. marca je bila dražba različnih lovov in sicer 1. Občinski lov občine Šenčur je zdražil Janez Okorn iz Visokega za 700 kron; 2. Občinski lov občine Velesovo je zdražil Janez Jenko iz Dvorja 38 za njegovega brata c. kr. profesorja Jožeta Jenka v Seretu (Bukovina) za 400 K; 3. Občinski lov občine Voglje je zdražil Janez Bidovc iz Huj za 305 K. — Dne 3. aprila je bila dražba in sicer: 1. Občinski lov občine Predoslje je zdražil Ivan Zupan iz Gorenje 10 za 956 K; 2. Občinski lov občine Kranj je zdražil Ivan Kokalj iz Kranja za 100 K; 3. Občinski lov občine Naklo je zdražil Anton Vogljar iz Nakla za 905 K. Udeležba pri dražbi dne 3. aprila je bila prav slaba. Zato je šel kranjski lov za 100 K, ki je brez dvoma več vreden.

Inšpekcijsko potovanje deželnega glavarja dr. Šusteršiča. Iz deželnega dvorca izvemo, da se bode inšpekcijsko potovanje, katero je g. deželni glavar lansko leto moral odložiti radi drugih nujnih opravkov, izvrši letos in prične v kratkem. To potovanje bo največjega pomena zlasti sedaj, ko stopi v kratkem v veljavo novi cestni zakon in ko je upati, da bo še letos izvršen državni finančni načrt, ki prinese deželi nove dohodke. Vsled tega zadobi delovanje deželnega odbora in zbora povišan pomen.

Zaroke. Na oklicih sta g. dr. Simon Dolar in gospica Mihaela Pučnik v Kranju. — Zaročil se je inženir Pollak v Tržiču z gospico Ano Rakovčevo, hčerko tovarnarja in svetnika trgovske in obrtne zbornice v Kranju. — Istotako se je zaročil g. Josip Meden, sodružabnik tvrdke I. & A. Majdič v Kranju, z gospico Albinico Paplerjevo, posestnika hčerjo v Kranju.

Državna policija v Ljubljani. S prvim aprilom je v Ljubljani začela poslovati državna policija. Stražniki so dobili za pokrivala pikelhavbe. podobne kot jih nosijo orožniki.

Mlinar izpod Sv. Jošta je prodal dva prešiča, ki sta tehtala štiri kg manj kot pet novih centov. Dobil je zanje 289 kron. Stara sta bila po 29 tednov, imel jih je pa le 23 tednov. Kupil jih je Val. Benedik iz Stražišča.

Na znanje rimskim romarjem. Nekateri priglašenci še niso plačali in čakajo zadnjega dneva. Pozivljajo se, ako se hočejo romanja udeležiti, da pošljejo določeno vsoto nemudoma, sicer se ne smatrajo za priglašence. — Romarske knjižice z legitimacijo vred bodo prejeli priglašenci drugo polovico prihodnjega tedna.

Poreško-puljski škof je postal dr. Trifon Pederzolli, župnik pri Novem sv. Antonu v Trstu in častni kanonik tržaški. Rojen je bil 14. novembra 1863 v Kotoru v Dalmaciji, šolal se je pa v Splitu in Zadru. Govori slovensko, hrvaško, italijansko in nemško.

Iz Železnikov se nam poroča, da je bil Anton Lotrič dne 4. aprila pri okrajnem sodišču v Škofji Loki oproščen radi pregreška, kojega so ga po krivem osumili njegovi politični nasprotniki. Tako se je pravica izkazala.

Cerklje pri Kranju. Iz Dolnjega Bernika se poroča: Dne 23. svečana se je ustanovil v Katoliškem izobraževalnem društvu v Cerkljah telovadni odsek „Orla“. Pristopilo je takoj dvajset krepkih fantov pod pravo krščansko mladeniško zastavo. Sedaj imamo že 14 fantov uniformiranih. Telovadne vaje imamo po dvakrat na teden, v sredo in nedeljo popoldan po nauku. Tako je prav, fantje! Ne v gostilne, temveč v Društveni dom! Začasni načelnik je bivši član Komendskega odseka brat Zarnik. V doglednem času napravimo prvi zlet v Komendo; tam se pomenimo za letošnji katoliški shod v Ljubljani, nato pa skupno odkorakamo s komendskimi „Orli“ v Vodice. Vsi dobri fantje, vsi pod našo zastavo! Na zdar!

G. Dolenz v Kranju je opustil trgovino z železom. Okolica bo to prodajo železa zelo pogrešala, ker je g. Dolenz znal vedno dobro postreči.

Pozor na stropnike! Kdor kaj zida in napravi lesene strope, naj pazi, da bodo stropniki suhi, da se ne bo tako zgodilo, kakor g. Rebolju v Kranju, kateremu se je še ne dve leti star strop vdrl. Kdo bo trpel to škodo?!

Vlak je povozil dne 25. marca pri Kranjski Gori triletnega sina železniškega čuvaja Tomaža Zupana. Otrok je bil precej mrtev.

Za dunajskega nadškofa je bil imenovan prošt, infulirani prelat pri samostanu Klosterneuburg, opat Friderik Piffl. Prošt Piffl je rojen leta 1864 v Landskronu na Češkem, posvečen je bil leta 1883 in stoji na čelu samostana Klosterneuburg kanonikov sv. Avguština od leta 1907.

V občini Hrastje pri Kranju, to je za občine Cirčiče, Hrastje in Prebačevo, dobe najbrž še letos zaželjeni vodovod. Podaljšal se bo že obstoječi vodovod iz Čemšenika. Ravnokar razpisuje deželni odbor dela in sicer: 1. izkop in zasip cevnega jarka, proračunjena na okrog 15.900 K, 2. dobava cevi, proračunjena na okrog 27.000 K in 3. dobava armatur, proračunjena na okrog 7000 kron.

Razpis šolske stavbe. Radi oddaje zgradbe nove dvorazredne ljudske šole v Oiševku, občina Šenčur, politični okraj Kranj, vršila se bo v sredo 30. aprila 1913 ob 10. uri dopoldan v stari šoli v Oiševku ustmena zmanjševalna dražba. Skupni stroški proračunjeni so na 41.732 K 59 v. Delo oddalo se bo le enemu podjetniku.

„Oče!“

„Kaj je?“ Ali ne spiš?“

„Oče, ali je res, da dobim mačeho?“

„Kakšno mačeho? Mater dobiš, drugo mater dobiš, da te bo vsaj oprala in ti kuhala.“

Otroku se je trgalo srce žalosti.

„Oče, ali ni mogoče drugače?“

„Ni mogoče!“

Še je hotel otrok potožiti, da se boji Petra in da on mačehe noče in da je raje lačen in neopran; toda trdi očetov odgovor ga je oplašil.

Tiho se je splazil nazaj v posteljo in prejokal do jutra, venomer misleč na materino pripovest o siroti Jerici, ki je v koritu spala in jo je dramil petelin.

Pol nezavedem od trudnosti, slabosti in stresajoče ga mrzlice, je prosil z osivelimi ustnicami v prvi dnevni svit:

„Daj da umrjem, angel moj ljubi, moj angel varuh!“

In tedaj je prišlo nežno čezenj. In je zasnival, da vidi odprto nebo in sredi neba prestol in na prestolu sedi trojedini Bog. In ob prestolu klečita dve ženi in prosita:

„Daj mu, da umrje!“

* * *

In potem se je zgrnila megla krog njega, in neutešljivo hrepenenje ga je gnalo naprej. Iz megle, iz dalje je vabilo dvoje očes, in opotekajoč je hitel za njimi, gineč hrepenenja in miline:

„To si ti, to si ti — moja mama!“

Razpis šolske stavbe. Radi oddaje zgradbe nove dvorazredne ljudske šole v Mavčičah, politični okraj Kranj, vršila se bo v torek 29. aprila 1913 ob deveti uri dopoldan v hiši načelnika krajnega šolskega sveta v Prašah št. 1, ustmena zmanjševalna dražba. Skupni stroški proračunjeni so na 41.732 K 59 v in sicer: 1. dninarska in zidarska dela 21.298 K 39 v, 2. kamnoseška dela 1233 K 20 v, 3. tesarska in krovska dela 6544 K 20 v, 4. mizarska dela 2720 K, 5. ključavničarska in kovaška dela 3928 K 08 v, 6. kleparska dela 578 K 56 v, 7. pleskarska dela 505 K 04 v, 8. slikarska dela 701 K 52 v, 9. lončarska dela 1271 K 50 v, 10. izolacija 162 K, 11. strelovod 237 K, 12. notranja oprava 1890 K. Dela se bodo oddala ali skupno enemu ali pa posameznim podjetnikom in se bodo tedaj najprvo oddajala po dražbi prej omenjena posamezna dela, potem pa cela zgradba skupaj. Oferentom bo pred dražbo položiti vadij v znesku 5% proračunjenih svot za posamezna odnosno za vsa skupna dela, in bo ta vadij po sprejetju ponudb popolniti na 10% izdražene svote. Kot vadij se sprejemajo razen gotovega denarja, avstrijski državni papirji, vložne knjižice hranilnic, osnovanih po hranilničnem pravilniku iz leta 1844 in rentne knjižice c. kr. poštne hranilnice. Stavbo pričeti bo graditi tekom leta 1913 tako pravočasno, da bo do jeseni pokrita, do konca meseca julija 1914 pa popolnoma dovršena. Načrti in stroškovnik ter stavbni pogoji so na vpogled pri krajnemu šolskemu svetu v Prašah št. 1. Krajni šolski svet ni vezan na najnižji ponudek, temveč pridržuje se pravico, delo kateremukoli oferentu oddati. Vrh tega ima c. kr. okrajni šolski svet v Kranju kot nadzorovalna oblast, pravico, odobriti ali odkloniti izid dražbe in slučajno odrediti novo dražbo.

Krajni šolski svet v Mavčičah, 28. marca 1913.

Iz Vogelj. (Odgovor na dopis v „Savi"). Neki kranjski poduradnik kritizira v zadnji številki „Save" nastop g. Zmeta, stavbinskega mojstra v Kranju, pri nekem ogledu v Vogljah. Temu dopisniku ni všeč, da je g. Zmet pametno poravnal nasprotnike in zato se je hotel nad njim maščevati. Znabiti je g. dopisnik bil tudi nevoljen, ker je imel smolo, da je stavbeni zapisnik sam grdo s tinto pomazal. Postav in olike se pa g. Zmet ne bo šel učit k g. Š., ker se mu zdi premajhen.

Obrtna zadruga na Bledu priredi dne 13. aprila ob dveh popoldne v hotelu Mangart na Rečici svoj **občni zbor.**

Na tedenski semenj v Kranju dne 31. marca je bilo prignanih: 122 glav domače govedi (za mesarja 75), 6 telet, 00 glav bosenske govedi, hrvaške govedi 00 in 21 domačih prašičev ter 0 domačih koz in 00 domačih ovac. — Za kilogram žive teže: za pitane vole 88 v, za srednje pitane vole 82 do 84 v, za nepitane 78 do 80 v, za bosensko goved 00 v, za teleta 1 K, za pitane prašiče 1 K 24 v, prašiči za rejo 0 K 00 v. — Za 100 kg pšenice 24 K; rž 23 K; ječmen 22 K; oves 23·— K; koruza 22·00 K; ajda 23 K; proso 21 K; krompir 7 K 00 v, fižol (rdeč) 26 K, koks 32 K, detelja 2·00 K, slanina 0·— K, drva (trda) 18 K, drva (mehka) 10 K, maslo 3·20 K, jajce 5 v, seno 7·00 K, pšenična moka 36 v, kaša 32 v, ješprenj 30 v.

Godovi prih. tedna. Nedelja (6.) sv. Sikst; ponedeljek (7.) sv. Herman; torek (8.) sv. Dionizij; sreda (9.) sv. Marija Kl.; četrtek (10.) sv. Ezehij; petek (11.) sv. Leon, pap.; sobota (12.) sv. Julij.

* * *

Strašen vihar v Bosni. Ob velikonočnih praznikih je divjal v Bosni in Hercegovini strašen vihar, ki je napravil v Ilidžu in v gozdeh strašno škodo. V več vaseh pri Sarajevu je tudi gorelo; 20 poslopij je požar uničil. Vas Sokolac je popolnoma zgorela; 100 rodbin je brez strehe.

Koliko časa rabijo razne vrste perutnine za valenje. Kokoš vali 21 do 22 dni, raca 28 do 29 dni, gos 30 do 33 dni, pura 28 do 29 dni, pav 30 do 32 dni, jerebica 26 do 27 dni, golob 18 dni od zadnjega jajca.

Žeblji, ki jih zabiješ v les, posebno v tanke deščice zabojčkov, kaj lahko razkoljejo les. To preprečiš, če postaviš žebelj na glavico in udariš s kladivom parkrat po spodnjem delu, da postane lahko ploščnat. Tako pripravljen žebelj lahko pribiješ v vsak les in ne bo se razklal.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu sušcu 1913 je 142 strank vložilo 54.411·84 K. 167 strank dvignilo 42.061·93 K. Stanje hranilnih vlog 2.032.999·22 K. Stanje hipotečnih posojil 1,572.076·15 kron. Denarni promet za mesec sušec 1913 219.637·22 K.

To in ono.

Katoliški shod v Ljubljani. Pripravljalni odbor za katoliški shod v Ljubljani je v glavnih potezah določil spored katoliškemu shodu v Ljubljani. Priredbe se pravzaprav prično že v soboto, 23. avgusta. Ta dan zboruje „Slovenska dijaška zveza", zvečer pa bo v veliki dvorani „Uniona" komerz na čast došlim gostom. Isti dan se že vrši tekmovalna telovadba Orlov. Za veliko manifestacijo hrvaško-slovenskega naroda v nedeljo, 24. avgusta, se prirede iz vseh krajev posebni vlaki, ki privozijo v Ljubljano na vse zgodaj. Zbirališča so ob 7. uri zjutraj določena pri domobranski vojašnici, pri „Ljudskem domu", Poljanski cesti, na vrtu Alojzijevišča, Elizabetni cesti in v sosednih ulicah. Odhod k sv. maši ob 8. uri zjutraj. Sveta maša se vrši ob 9. uri na Kongresnem trgu pred nunsko cerkvijo. Tedaj se ob navzočnosti hrvaških in slovenskih škofov vrši slovesno posvečenje hrvaško-slovenskega naroda Brezmadežni. Pri tej manifestaciji naj sodelujejo vsa naša društva in družbe iz Hrvaške in Slovenije s svojimi zastavami. Posebno se želi, da se povsod dela na to, da se ljudstvo iz vseh krajev hrvaške in slovenske domovine udeleži manifestacije v svojih slikovitih narodnih nošah. V vseh župnijah naj se takoj osnujejo agitacijski odseki, v društvih naj člani zbirajo za potne stroške po „Čebelicah". Po sveti maši bo odhod na zborovališče, kjer se bo vršil ob pol 11. uri dopoldne katoliški shod. Zborovanje bo trajalo do pol 1. ure popoldne, nato obed, po obedu kratek odmor, popoldanske službe božje v vseh ljubljanskih cerkvah, ogledovanje Ljubljane in raznih zavodov. Popoldne ob 4. uri javna telovadba Orlov. Ob 8. uri zvečer predstava v deželnem gledališču, istočasno se pa v vseh prostorih „Uniona" vrši veselica, ob nastopih godb in hrvaško-slovenskih pevskih zborov. Ponedeljek 25. avgusta je posvečen delu in novim načrtom naše izobraževalne organizacije, vrši se občni zbor Slov. kršč.-soc. zveze, zvečer v veliki dvorani „Uniona" velik koncert. V torek, 26. avgusta, namerava deželna zveza za tujski promet aranžirati za goste izlet v Postojno. V Ljubljani se vrši delo odsekov, občni zbor Orlov, zborovanje Jugoslov. Strokovne Zveze, Rokodelskih društev in drugih naših osrednjih organizacij. To delo zaključi slavnostno zborovanje v „Unionu". Zvečer se vrši slavnostni komerz. V sredo, dne 27. avgusta, dopoldne delo odsekov in občni zbor „Slovenske Straže". Mogoče, da se katoliški shod slovesno zaključi na Brezjah ob 100letnici ondotne božje poti.

Hrvaška stranka prava je bila pretekli teden sklicala v Opatijo svoje državne in deželne poslance iz Hrvaške, Bosne, Dalmacije in Istre na konferenco, katere so se udeležili tudi naši poslanci. Namen te konference je bil, zavzeti stališče napram razmeram na Hrvaškem in določiti pota za dosego združenja hrvaških in slovenskih dežela v okviru habsburške monarhije. Taka konferenca se je vršila že lani v Ljubljani. Da se je letos zopet ponovila, je znamenje, da postaja vez med hrvaškimi in slovenskimi poslanci vedno krepkejša. Slovenci in Hrvati si moremo le v skupnem boju priboriti lepšo bodočnost.

Skupščina Zadružne Zveze v Ljubljani.

Dne 2. aprila se je vršila v Ljudskem domu redna skupščina Zadružne zveze za preteklo leto. Skupščine se je udeležilo nenavadno veliko število slovenskih zadrugarjev in prijateljev kmetijskega zadružništva. Prišli so zastopniki iz vseh slovenskih in hrvaških dežel od Maribora doli do črnogorske meje. Zadružne zveze v Dubrovniku, Splitu, Belgradu in Opavi so poslale na skupščino pismeni pozdrav.

Kot zastopnik deželnega odbora pozdravita skupščino deželni odbornik dr. E. Lampe in predsednik dunajske zveze baron Störck.

Poročilo načelstva poda ravnatelj Zadružne Zveze g. I. Traven. Iz poročila posnemamo sledeče:

Prometa je bilo v minolem letu 99 milijonov 344.702 kron 32 vin. Deležev je koncem leta 392.130 K. Čisti dobiček znaša 36.509 K 79 vin.

Koncem leta 1911. je bilo v Zvezi včlanjenih 642 zadrug; nanovo je tekom l. 1912. pristopilo 54, odpadlo pa 28 zadrug, tako da je koncem leta 1912. znašalo število Zvezinih članic 668.

Odpadlo je torej vsega skupaj tekom lanskega leta 28 zadrug; izmed teh je bilo 6 izključenih, 1 je prišla v konkurz in 21 jih je stopilo v likvidacijo, oziroma so bile tekom leta že izbrisane iz zadružnega registra.

Po deželah Zvezinega okoliša se delijo včlanjene zadruge sledeče: Kranjsko 335, Štajersko 112, Kororoško 45, Goriško 7, Trst 6, Istra 79, Dalmacija 84, skupaj torej 668.

Zveza je po svojih revizorjih v letu 1912. izvršila 379 rednih revizij. Poleg tega je opravila 4 generalne revizije, 6 superrevizij in nad 35 ponovnih revizij.

V imenu nadzorstva je poročal g. deželni poslanec Piber, nakar se je odobril letni račun in bilanca za leto 1912. Pri volitvi so bili zopet izvoljeni vsi odstopivši člani.

Slednjič se je prečitalo poročilo dunajske zveze o reviziji.

V sklepnem govoru je podal predsednik Zveze dr. Krek sledeče misli: Treba je organizirati zadružne sestanke, ki so za redno poslovanje silne važnosti. Po tej poti se dado odpraviti vse nerednosti, ki se kažejo v poslovanju tu in tam. Zadružna Zveza je prestala preteklo leto sijajno preizkušnjo. Vojni dogodki na Balkanu in rastoča denarna kriza v Avstriji, ki je zahtevala toliko gospodarskih žrtev, je pretila tudi zadružništvu. Bati se je bilo, da bo zgubilo ljudstvo svojo razsodnost in da bo javna vznemirjenost zašla tudi med zadružnike. Dviganje denarja iz naših zadrug bi znalo dovesti do velikanske krize in do nedoglednih posledic v našem kmetskem gospodarstvu. Prestali smo te nevarne in težke čase naravnost sijajno. Še nikdar se ni razsodnost in disciplina našega ljudstva in naših zadrugarjev tako obnesla, kakor ravno v tej krizi. Načelo naših zadrug bodi: Kmečki denar za našega kmeta. V dobi, ko snubijo banke kmečki denar, je to načelo izvanredne važnosti. Če bo to načelo povsod prodrlo, se ima nadejati naše zadružništvo najlepših časov. Zadruge naj ne pozabijo na temeljni zakon vsakega dobrega gospodarstva, na — varčnost. Ne zabijajmo denarja v prazne, neplodovite stavbe, še manj v špekulativne industrialne namene. Tu je na mestu največja strogost. Treba si je ogledati vsak vinar, kam in kako se posodi. Kmečki denar mora biti na razpolago samo za resnične, največje kmečke potrebe. Glasilo Zveze „Narodni Gospodar", naj se pridno prebira in shranjuje, ker je v njem nešteto gradiva, ki ga potrebuje vsak zadrugar. Glede nastavljanja uslužbencev pri denarnih zavodih nas veže moralna dolžnost, da ne priporočamo nobenega človeka, o katerem nismo do dna prepričani, da je vseskozi poštenjak in vesten človek. Naše zadružništvo je še mlado. Naj se otrese mladostnih hib in napak, naj pa ohrani ono mladeniško svežost, čilost in pogum, ki je najlepše znamenje zdravega organizma.

Novejše vesti.

Cetinje, 3. aprila. Boj za Veliki Taraboš je bil strašen. Dvesto Črnogorcev in Srbov se je prostovoljno priglasilo, da hočejo z ročnimi bombami napraviti vojski pot na Taraboš. Plezali so po skalah, porezali žice in metali bombe. Vseh dvesto je ostalo mrtvih, a pot je bila prosta in Črnogorci so zasedli trdnjavo. — Grške ladje so pripeljale v Meduo 6000 srbskih vojakov z 18 težkimi oblegovalnimi topovi, ki pojdejo pred Skader. — Črnogorci in Srbi gredo v boj pod geslom: Skader ali smrt!

Pariz, 3. aprila. Poslaniki v Londonu so se razšli. Sir Edvard Grey jim je rekel, da so ta posvetovanja brez koristi in smešna za Evropo, in da velevlasti potrebujejo prostosti v delu.

Bukarešt, 3. aprila. Poslaniki v Petrogradu so baje sklenili, da naj odstopi Bulgarska Rumuniji trdnjavo Silistrijo in svet ob Crnem morju do Kavarne.

Pariz, 3. aprila. Ruski zunanji minister Sazonov bo odstopil. Njegov naslednik bo Giers, ruski poslanik v Carigradu.

Dunaj, 3. aprila. Prišla je v Bar velika ruska ladja, ki je pripeljala sedem topov, 11,000.000 krogelj in 40.000 vojaških plaščev. To je dar Rusije za Črnogorce in Srbe.

Cetinje, 3. aprila. Ker je bilo v zadnjem boju veliko mrtvih, katere treba pokopati, se je bombardiranje Skadra za nekaj časa ustavilo.

Ob padcu Skadra se ne smejo izobesiti zastave. Darovi Slovenski Straži bodo tem povodom dobro došli.

Rimski romarji odidejo iz Ljubljane prihodnji pondeljek ob 7. uri zvečer. Vseh romarjev je okoli 430.

Gospodarske vesti.

Kmetje, pozor na prekupce s posestvi!

(Ponatis iz „Gospodarskih Novic".)

Večkrat smo že svarili pred raznimi agenti in posebno pred prekupci s posestvi, in zopet nam sili posebno kričeč slučaj pero v roko, da iznova povzdignemo svoj svarilni glas: Kmetje, ljudje, varujte se prekupcev s posestvi!

Neki skrben kmet je s pridnim delom svojih žuljavih rok dosegel, da je tekom let poplačal dolgove, ki jih je bil prevzel s posestvom. Nekega dne pa se pritepe k njemu prekupec s posestvi. Začne mu pripovedovati, da ima lepo posestvo naprodaj; s sladkimi besedami ga je pripravil do tega, da si je šel ogledat posestvo. Tu je bil že drug mešetar, v ozadju še tretji, in z združenimi močmi so kmeta pregovorili, da se je odločil za nakup posestva v čisto tujem kraju. Ko je bila ustna pogodba sklenjena, in za to so bili kot priče vsi barantači, je prišel kes. S solzami v očeh je prosil kmet barantače, naj odstopijo od kupa, toda oderuhi so ostali trdosrčni. Kako bi pač pri takih ljudeh kdo mogel najti usmiljenja? Naposled mu ni preostalo drugega, kakor da je plačal barantačem 4000 kron za odstop od pogodbe. Ves trud dolgih let je šel po vodi! In revež si je moral poiskati posojilo, da dobi denar za neusmiljene oderuhe.